

Durant aquesta darrera dècada, han estat els responsables del nostre augment demogràfic. Però ara els immigrants esdevenen el sector més vulnerable a la crisi. N'hi ha que decideixen d'anar-se'n i n'hi ha que s'estimen més de resistir, tot confiant que arribaran temps millors.

Jorge Sarango va abandonar Machala, a l'Equador, fa quasi deu anys, camí d'Europa. Mentre ha estat ací, ha pagat el col·legi privat de la seua filla, que va deixar allà amb la il·lusió de donar-li una bona educació. Tanmateix, fa uns quants mesos que va haver de comunicar a la seua filla que a partir d'aleshores hauria d'anar al col·legi nacional, l'equivalent a la nostra educació pública. "Tots ens hem d'estrènyer la bossa", diu, com si s'haguera de justificar. Com Jorge, molts immigrants es troben obligats a replantejar-se el seu futur, a mercè de la crisi. Magribins, llatinoamericans i romanesos –les comunitats d'immigrants més nombroses a casa nostra, amb permís d'alemanys i anglesos– es rumien si anticipen el viatge de tornada o no.

Els immigrants apareixen com el sector de població més vulnerable a la crisi. La seua taxa de desocupació és d'un 21,26%, cosa que significa que hi ha 777.000 immigrants a tot l'estat espanyol sense feina. Si fa cinc anys, obtenir *papers* era la màxima aspiració de molts estrangers, avui la majoria lluiten per trobar una feina o, anant molt bé, mantenir la

Del somni al malson

que tenen. En dos anys, la majoria d'immigrants han passat de travessar un calvari administratiu per tal de regularitzar la seua situació a assistir a una desfeta econòmica de la qual són les primeres víctimes. Molts han passat, paradoxalment, de fer cua a les delegacions del govern a fer-la a les oficines de treball.

La crisi, de la qual ningú no va avisar aquells que aspiraven a incorporar-se a una societat enganyosament opulenta, actua com un vendaval de somnis. La pèrdua de llocs de feina entre la població immigrada deixa a l'aire la fragilitat d'un sector que fins ara havia estat el motor de l'economia. Mancats d'una xarxa de suport familiar; mal assessorats per oficines bancàries que els van encolomar hipoteques que no poden pagar; i temorosos de perdre la feina, molts

immigrants es troben obligats a fer les maletes per segona volta. Perquè si, en el cas dels nadius, la crisi ens afecta l'estil de vida, en el cas dels immigrants els afecta la forma de subsistència.

Les situacions en què es troben els col·lectius d'immigrants són tan diverses com llur origen. N'hi ha que van venir a soles, i deixaren esposa i fills al país d'origen; hi ha qui va arribar solter i ha fet família; hi ha qui des de bon començament tenia la intenció de tornar; hi ha qui ha pogut reagrupar la família després de molta burocràcia; hi ha qui ha tingut xiquets que no volen saber res del país on van nàixer els pares... I, malgrat l'heterogeneïtat, hi ha una cosa que els uneix: la necessitat de replantejar-se el futur en vista de la situació econòmica. Al cap i a la fi, per immigrant econòmic s'entén aquell qui abandona el lloc d'origen per millorar la seua posició econòmica. Quina necessitat tenen de romandre en un país que no pot donar-los allò que anhelien? Però la resposta no és pas tan senzilla.

Iozid Elhotari, magribí de 31 anys i solter, és dels qui té les coses més fàcils per a tornar-se'n. Va arribar a Múrcia el 2004 i va treballar tres anys de torner d'una manera irregular. El maig de l'any passat, quan ja feia quasi un any que s'havia quedat sense feina, va regularitzar la situació. No cobra desocupació ni cap subsidi i, durant el temps que ha cercat una feina, s'ha gastat tots els diners que havia estalviat. Des de fa mig any, viu amb una família de compatriotes. Però la situació s'ha fet tan insostenible que ha decidit de tornar-se'n.

Pla de retorn

Quants immigrants se n'han tornat a casa arran de la crisi? Saber-ho és gairebé impossible. A l'estat espanyol, el mes d'octubre va entrar en vigor el pla de retorn voluntari, impulsat pel Ministeri de Treball i Immigració. L'objectiu declarat era "augmentar la protecció dels treballadors immigrants que volen tornar al seu país". El pla preveu d'acumular les prestacions de desocupació en dos pagaments: el primer, del 40% del total, l'immigrant el rep quan encara no

se n'ha anat; l'altre 60% el cobra per mitjà del consolat una volta ha tornat al país d'origen.

El pla del ministeri que dirigeix Celestino Corbacho és, a parer d'associacions d'immigrants i sindicats, un fracàs. Les xifres tampoc no en parlen gaire bé: a final de gener, només 2.213 persones a tot l'estat espanyol s'hi havien acollit. Immigrants i sindicats critiquen sobretot que el pla establezca que les persones que s'hi acullen no poden tornar abans de tres anys. "Ens lleven un dret", explica Paulina Cardona, de l'associació hispano-equatoriana Rumiñahui, "perquè t'obliguen a lliurar el teu permís de residència.

Està a València –a Múrcia, el govern marroquí no hi té consolat– per fer uns tràmits burocràtics, i d’ací a una setmana agafarà l’autobús que el portarà a Algesires, primera parada abans de tornar al Marroc. “Allà hi tinc cinc germans i tots treballen. Jo ho vaig deixar tot per venir ací –explica davant del consolat– i ho he perdut tot.”

“Hi ha molta gent que ho passa molt malament”, explica Raixida Aoulad, responsable a València de l’Associació de Treballadors i Immigrants Marroquins d’Espanya (ATIME) on, d’uns mesos ençà, s’han multiplicat les peticions d’informació sobre els tràmits burocràtics per a tornar al país d’origen. Depressions, situacions d’estrès, ansietat... són quadres psicològics que es fan més habituals com més avança la crisi. ATIME atén sobretot treballadors marroquins preocupats pel seu futur o que busquen feina. La majoria de famílies marroquines se sustenten només pel sou del pare; per això, si el pare és acomiadat de la feina, tota l’economia familiar rep una sotragada. “En molts casos, passa que se’n tornen al Marroc la mare i els fills, a voltes a viure a casa dels avis. El pare es queda ací, en una habitació llogada, esperant trobar feina”, explica Aoulad. Són processos “molt traumàtics”, diu la representant d’ATIME, “per als pares, però també per als fills, que ja s’havien integrat en el sistema escolar i que de colp i volta han de canviar totalment els esquemes”.

“La meua filla no vol sentir parlar de l’Equador”, explica Jorge Sarango. Després d’arribar de l’Equador, Jorge va conèixer Isabel, una compa-

PRETIS I CAMPS

L’equatorià Jorge Sarango viu a València des del 1999. Tot i que el seu negoci no va gaire bé, es nega a tornar al seu país.

Tant que ens ha costat d’aconseguir!” En la mateixa línia es manifesta Raixida Aoulad, de l’Associació de Treballadors i Immigrants Marroquins a Espanya (ATIME), que lamenta que, a més, el pla no dona cap solució als milers de persones que han treballat de manera il·legal abans de regularitzar la situació. Una enquesta que van fer als seus associats mostrava que el 80% rebutjaven les condicions que imposava el pla. Les hores de cues a les delegacions de govern corresponents; els mesos d’incertesa abans de trobar una feina per a rebre després el permís de residència; l’odissea per a demostrar l’arrelament social; els intents d’aconseguir

el reagrupament familiar... han estat per a molts immigrants una penitència amb una recompensa que no estan disposats a malbaratar. “Per a molts, el pla representa una reculada. Hi ha molta gent que se’n torna al país d’origen sense acollir-se al pla perquè confien a poder tornar en menys de tres anys i no volen perdre els drets ni la situació administrativa”, explica Aoulad. Per a Paulina Cardona, a més, el cobrament en dues fases de la prestació per desocupació serveix de poc. “Et poden arribar a donar 15.000 o 20.000 euros, a tot estirar. I amb això no et pots comprar una casa. I difícilment pots muntar un negoci”, explica.

Fins a quatre anys tarden la majoria d'immigrants a regularitzar la seua situació.

L'atzucac de les quatre parets

Dragos pot considerar-se afortunat en les circumstàncies actuals. Al contrari que molts compatriotes seus, aquest romanès de 35 anys que treballa en una empresa de jardineria a Castelló no va fer cas dels cants de sirena que li recomanaven d'embarcar-se en la compra d'un habitatge. "Cada setmana em telefonaven fins a tres voltes del banc perquè em fera una hipoteca!", explica. "Em volien convèncer –recorda– que ser propietari era molt millor que viure de lloguer." Alguns col·legues seus sí que caigueren en la temptació d'esdevenir propietaris, i ara la hipoteca és una soga que els estreny el coll: sense feina, fan mans i mànegues per pagar cada mes, si no és que ho deixen per impossible. Segons Ventura Montalban, secretari d'immigració de CCOO al País Valencià, si bé la majoria d'immigrants vivien en pisos de lloguer, n'hi ha una part, al voltant d'un 20%, que compraren habitatges. Ara, intenten negociar amb el banc l'ajornament del pagament de la hipoteca; uns altres intenten vendre i alguns lliuren directament les claus al banc i marxen al seu país. Des del sindicat, reclamen al govern que regule les moratòries de pagament, perquè no depenguen de la discrecionalitat del banc.

triotia seua amb qui es va casar. Ara tenen una filla, Elisabeth, que no vol saber res del país d'origen dels seus pares. Jorge ha arribat a pensar en la

possibilitat de tornar-se'n, però l'ha refusada ben prompte, malgrat que la botiga d'electrodomèstics que va obrir colze a colze amb uns amics

catalans no marxa gaire bé. "Vull continuar ací, tant si són verdes com si són madures. La crisi afecta tot el món, també l'Equador, i estic segur que ací serà conjuntural, que les coses milloraran", afirma, optimista. "El meu país és molt bonic. Hi tinc la meua gent, la meua família... però no tenen la qualitat de vida que puc tenir ací." "La gent s'estima més quedar-se, abans que anar-se'n", explica Ventura Montalban, secretari d'immigració a Comissions Obreres del País Valencià, "Saben que si tornen potser es trobaran en una situació pitjor", assegura.

Aquesta tesi és més que plausible en el cas del col·lectiu de subsaharians. Es tracta de persones, en molts casos de menys de vint anys, i de països subdesenvolupats, que han arriscat la vida per arribar fins a casa nostra. Estant ací, saben que hi tenen molt poc a perdre. Tornant al seu país, ja ho tenen tot perdut. Als immigrants procedents de l'Amèrica Llatina, els països de l'est europeu i el Magrib tornar a casa tampoc no els abelleix. Paradoxalment, molt immigrants senten que tornant esdevenen, de nou, immigrants. I això vol dir desarrelament, cerca d'un espai propi, inici d'un nou projecte de vida, represa d'amistats abandonades... A més, molts estrangers havien apostat tota la seua vida a la carta de la immigració. "Alguns compatriotes" –explica Liviu Popa, cònsol de Romania a Castelló, on hi ha una comunitat romana de 52.000 persones– "han decidit d'anar-se'n a Romania. Però també n'hi ha molts que a Romania ho havien venut tot, ara no tenen res i han de començar de nou, per segona vegada". A molts immigrants els costa d'acceptar les penúries que han de passar en situació normal i tendeixen a idealitzar les seues condicions de vida. Comprar un bitllet de tornada a casa significa acceptar un fracàs vital. "Seria bonic d'anar-se'n amb el deure complert. Molta gent volia fer diners per muntar un negoci. I es troben que se n'hauran d'anar amb la cua entre cames", explica Jorge Sarango.

*Violeta Tena
amb informació de Mariola Tàrrega*